

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี

Community Participation in administration of Pak Kret Municipality,
Nonthaburi Province

อรพรรณ ทัพชัย* วิจิตรา ศรีสอน**

Orapan Thupchai, Wijitra Srisorn

Received: April 15, 2020 Revised: May 19, 2020 Accepted: May 21, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาบทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 คน ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลคือ บุคลากรในเทศบาลนครปากเกร็ดและคณะกรรมการชุมชน จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทและลักษณะของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีดังนี้เป็นผู้เสริมสร้างจิตสำนึก ความสามัคคี

* หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Master of Political Science Program in Politics and Government, College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University

** วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University

เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เป็นสื่อกลางในการรับฟังรวบรวมความคิดเห็นและปัญหาของชุมชน และเป็นหน่วยงานการประสานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มทั้งหลายในชุมชน ในส่วนองค์ประกอบของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย ประธานกรรมการชุมชน 1 คน และกรรมการชุมชนไม่เกิน 8 คน 2) ระดับความคิดเห็นต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด อยู่ในระดับมาก พบว่า ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .45) 3) ประชาชนเทศบาลนครปากเกร็ดที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ดโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีที่มีเพศและรายได้ต่อเดือน ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 4) แนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด พบว่า แนวทางที่ (1) การสร้างความรัก ความสามัคคีและเกื้อหนุนกันของสมาชิกในชุมชน (2) การส่งเสริมกระบวนการบริหารงานที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของชุมชน (3) การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชน (4) การส่งเสริมให้สมาชิกมีความมั่นคงในอาชีพและรายได้ในครัวเรือน (5) การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง (6) การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก (7) การพัฒนาระบบทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในชุมชนให้ทั่วถึง

คำสำคัญ (Keywords): การมีส่วนร่วม; การบริหารงาน; เทศบาลนครปากเกร็ด

Abstract

The objectives of this research are 1) to study roles, characteristics, and components of Pak Kret Municipality community, Nonthaburi Province, 2) to study levels of community participation in administration of Pak Kret Municipality, Nonthaburi Province, 3) to compare the levels of community participation in administration of Pak Kret Municipality, Nonthaburi Province, and to suggest guidelines for promoting the community participation in administration of Pak Kret Municipality, Nonthaburi Province. Both quantitative and qualitative methods were used to study; in terms of the quantitative method, 400 Pak Kret Municipality residents were sampled with stratified random selection. Questionnaires were distributed to study opinions of

the community the statistics used for data analysis include frequency, percentage, means and standard deviation. As for qualitative method, 17 administration personnel members in Pak Kret Municipality and the community committee were interviewed with semi-structured interview forms, and content analysis were conducted subsequently. The results of the research reveal that 1) the roles and responsibilities of the Pak Kret Municipality Nonthaburi Province Community encompass four main points as follows: (1) to promote awareness of unity, (2) to perform as a leader organization in carrying out various activities in the community (3) to serve as a mediator in listening as well as collecting opinions and problems of the community and (4) to act as a project coordinator among groups in the community. The components of the community consist of one (1) community committee chairman and eight (8) or below community committee members. The opinion towards the community participation indicates strength at high level ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .45). The research suggests that Pak Kret Municipality residents with different age, education level, and marital status does not show a significant difference in opinions towards the community participation. However, Pak Kret Municipality residents with different sexes and incomes point out a significant difference in opinions towards the community participation, $p = 0.05$. Finally, to develop guidelines for the community, it is found that seven (7) guidelines can be applied: (1) Creating love, sense of unity, and support among the residents, (2) Promoting clear and distinct administration and community participation, (3) Ensuring life and properties security in the community, (4) Promoting household's income and career stability, (5) Encouraging continuing group activities in the community, (6) Building external relationship with other agencies, and (7) Developing all-encompassing community infrastructure and public assistance

Keywords: Participation; Administration; Pak Kret Municipality

บทนำ (Introduction)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ดเป็นดังกระแสเรียกร้องของสังคมให้หันกลับมาพิจารณาจากเหง้าของตนเองตั้งแต่ความเป็นจริงของสังคม กระบวนการศึกษาเรียนรู้เพื่อความเป็นไทยหันมาสร้างจิตสำนึกของความเป็นพลเมือง สร้างความรักในชุมชนและสิ่งแวดล้อม ให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็ง โดยประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องพัฒนาส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ และสามารถปรับตัวให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งจะเป็นหนทางต่อการแก้ไขปัญหาและเป็นแรงหนุนต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน (พิเชฐ ทังโต, 2557 : 51- 66)

การพัฒนาที่ผ่านมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 – 10 (พ.ศ. 2540 – 2554) ได้เน้นการพัฒนาแบบองค์รวม โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของพัฒนา และสร้างสมดุลการพัฒนาในทุกมิติ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศอย่างรอบด้าน ขณะเดียวกันแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยสร้างภูมิคุ้มกันให้คนไทย และสังคมไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตระหนักถึงคุณค่า วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย รวมถึงการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง สนับสนุนให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมคิด และ กำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ด้วยการพึ่งพาตนเองที่คำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากรภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมในชุมชนเป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ในชุมชน และการถ่ายทอด ภูมิปัญญาที่ช่วยพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2558) เพื่อให้การพัฒนาประเทศไทยเป็นไปอย่างยั่งยืน จึงต้องเริ่มจากการใช้จุดแข็งในสังคมและทุนทางสังคมที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนซึ่งเป็นทุนทางสังคมที่สำคัญ ประเด็นเรื่อง “ชุมชนเข้มแข็ง” จึงได้รับการหยิบยกขึ้นมากล่าวถึงเป็นอย่างมากในฐานะที่เป็นทางเลือกที่สำคัญของการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง โดยการเพิ่มศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็ง ส่งเสริมการรวมกลุ่มเป็นองค์กรควบคู่กับการ สร้างความมั่นคงด้านอาชีพและเพิ่มรายได้ ชุมชนเข้มแข็งจึงเป็นหนทางที่จะช่วยก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อศึกษาบทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคม ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน

ของและแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นต้นแบบที่ดีให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาบทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
4. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

วิธีการดำเนินวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sampling)

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 190,068 (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2561)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวนทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลากหลาย (Maximum Variation Sampling) โดยใช้ตำแหน่ง ช่วงอายุ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูล จำนวน 17 คน ตามทฤษฎีของ Polkinghorne (1989, อ้างถึงใน Creswell, 2007) จำแนกได้ 2 กลุ่ม ดังนี้

1) บุคลากรในเทศบาลนครปากเกร็ด ได้แก่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรีและ ปลัดเทศบาล และหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน จำนวน 9 คน

2) คณะกรรมการชุมชน ได้แก่ ประธานชุมชน และกรรมการชุมชน จำนวน 8 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 20 ข้อ

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured Interview) เพื่อศึกษาบทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และแนวทางการ เสริมสร้างความเข้มแข็งประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ถึงบุคลากรของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่เลือกตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตในการเก็บ รวบรวมข้อมูล และผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตัวเอง ซึ่งได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล โดยในระหว่างการสัมภาษณ์ ได้ขอ อนุญาตบันทึกเสียงในระหว่างการสัมภาษณ์ และจดบันทึกการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูล

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) ค่า t-test ค่า F-test และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Tukey's Multiple Comparison test

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการจัดหมวดหมู่

ผลการวิจัย (Research Methods)

1. บทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1.1 บทบาทหน้าที่ของประชาคมของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีดังนี้

- 1) เป็นผู้เสริมสร้างจิตสำนึก ความสามัคคี การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของผู้อยู่อาศัยในชุมชนและของสังคม
- 2) เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน
- 3) เป็นสื่อกลาง ในการรับฟังรวบรวมความคิดเห็นและปัญหาของชุมชน รวมทั้งสะท้อนความต้องการและข้อเสนอของชุมชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ
- 4) เป็นหน่วยในการประสานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มทั้งหลายในชุมชน และระหว่างผู้อาศัยในชุมชนและองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนแห่งอื่น ๆ

1.2 ลักษณะของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ดของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีดังนี้

- 1) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
- 2) เป็นชุมชนที่มีการจัดการตนเอง ด้วยระบบการบริหารจัดการในกิจกรรมที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัดกระบวนการองค์การภายในของชุมชน การลงมือปฏิบัติตามแผนงาน และมีการประเมินผล
- 3) เป็นชุมชนที่มีความรัก ความห่วงใย ความรู้สึกเป็นเจ้าของในชุมชน
- 4) เป็นชุมชนที่มีความสงบสุขและคนในชุมชนในมีคุณภาพและคุณธรรม

1.3 องค์ประกอบของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีดังนี้ ชุมชนในเทศบาลนครปากเกร็ดแต่ละชุมชนจะมีคณะกรรมการชุมชน จำนวน 9 คน ที่เป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชนในการดำเนินงานประสานงานติดต่อระหว่างชุมชนและเทศบาล คณะกรรมการชุมชนชุดหนึ่ง ประกอบด้วยประธานกรรมการชุมชน 1 คน และกรรมการชุมชนไม่เกิน 8 คน

2. ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ภาพรวม

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการเสริมสร้าง ความเข้มแข็ง
ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.13	.62	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.16	.61	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.09	.70	มาก
ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.09	.66	มาก
เฉลี่ยรวม	4.12	.45	มาก

3. ผลเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประชาชนเทศบาลนครปากเกร็ดที่มีอายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพ ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ดโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีที่มีเพศและรายได้ต่อเดือน ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในขณะที่ประชาชนเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีที่มีอาชีพแตกต่างกัน จะมีระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. แนวทางเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีรายละเอียดดังนี้

1) การสร้างความรัก ความสามัคคีและเกื้อหนุนกันของสมาชิกในชุมชน “การมีผู้นำชุมชนที่มีความเป็นผู้นำและมีความเสียสละ มีคณะกรรมการชุมชนที่เข้มแข็งและสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งเทศบาลนครปากเกร็ดที่เข้ามามีส่วนร่วมต่อการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน” อัญชลี (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2563)

2) การส่งเสริมกระบวนการบริหารงานที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของชุมชน “ใช้วิธีการพูดคุยแลกเปลี่ยน และการประสานงานแบบไม่เป็นทางการ และมีการใช้ระบบอาวุโสมาใช้ในชุมชน” ยุพารัตน์ (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2563)

3) การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชน “มีการประสานงานกันระหว่างกรรมการชุมชนกับสมาชิกในชุมชน เพื่อช่วยกันดูแลความมั่นคงและความปลอดภัย เช่น การประชาสัมพันธ์ข่าวสารการลักทรัพย์ มีช่องทางการติดต่อในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน” ภรดา (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2563)

4) การส่งเสริมให้สมาชิกมีความมั่นคงในอาชีพและรายได้ในครัวเรือน “ชุมชนช่วยเหลือสมาชิกที่ขาดรายได้ โดยการพึ่งพาชุมชนตนเอง โดยการให้สมาชิกในชุมชนที่ว่างงาน มาทำงานเป็นแรงงานของชุมชนเพื่อจ้างงาน เช่น การตัดหญ้า การดูแลอาคารสถานที่ของชุมชน เพื่อให้สามารถมีรายได้ในการเลี้ยงชีพ” ยุพรัตน์ (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2563)

5) การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนอย่างต่อเนื่อง การทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน “ชุมชนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการชุมชน เช่น งานประเพณี งานกิจกรรม งานวันสำคัญทางศาสนา งานแข่งขันกีฬา เป็นต้น” ภรดา (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2563) “มีพื้นที่ในการรวมกลุ่มทำกิจกรรม เช่น มีสนามฟุตบอล ศาลาประชาคม ที่ทำการหมู่บ้าน ทำให้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง” ชัชชัย (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2563)

6) การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก “ประธานกรรมการชุมชนมีการประสานงานกับเทศบาลเพื่อการพัฒนาชุมชนและขอรับงบประมาณ รวมถึงขอสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ” อัญชลี (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2563) “มีการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนเข้ามา เป็นบางส่วน แล้วก็มีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคอะไรพวกนี้ทำให้รักชุมชน ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นครับ (ณัฐพงศ์ (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2563)

7) การพัฒนาระบบทางด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในชุมชนให้ทั่วถึง “คณะกรรมการชุมชนมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเข้ามาดูแลด้านสาธารณูปโภค เช่น น้ำ ไฟฟ้า ถนน และสาธารณูปการของชุมชน เช่น บริการสาธารณะของเทศบาล การดูแลสุขภาพทางด้านสาธารณสุข” อัญชลี (สัมภาษณ์, 28 มีนาคม 2563)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. อภิปรายผลเกี่ยวกับบทบาท ลักษณะ และองค์ประกอบของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

บทบาทของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีรายละเอียดดังนี้ 1) เป็นผู้เสริมสร้างจิตสำนึก ความสามัคคี การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของผู้อยู่อาศัยในชุมชนและของสังคม 2) เป็นผู้นำในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน 3) เป็นสื่อกลาง ในการรับฟังรวบรวมความคิดเห็น

และปัญหาของชุมชน รวมทั้งสะท้อนความต้องการและข้อเสนอของชุมชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทราบ และ 4) เป็นหน่วยในการประสานโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มทั้งหลายในชุมชน และระหว่างผู้อาศัยในชุมชนและองค์กรหน่วยงานต่าง ๆ ภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งชุมชนแห่งอื่น ๆ สอดคล้องกับแนวคิดของไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2524, หน้า 24 – 30) ที่กล่าวถึงหน้าที่ของชุมชนว่า การทำหน้าที่ของชุมชน เสมือนทำหน้าที่ของรัฐในภาพกว้างคือต้องทำหน้าที่ให้การดูแลการบริการเพื่อคนที่อยู่ในชุมชนนั้นได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมทั้งทางตรงและทางอ้อม คุ้มครองและให้การดูแล ให้การศึกษาแก่สมาชิกในชุมชนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค

ลักษณะของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มี 4 หัวข้อ คือ 1) เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) เป็นชุมชนที่มีการจัดการตนเอง 3) เป็นชุมชนที่มีความรัก ความห่วงหา ความรู้สึกเป็นเจ้าของในชุมชน และ 4) เป็นชุมชนที่มีความสงบสุขและคนในชุมชนในมีคุณภาพและคุณธรรม ซึ่งตรงกับความหมายของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 หมายถึง ชุมชนที่มีการรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น มีศักยภาพในการพึ่งตนเองและการเรียนรู้ในระดับสูง มีองค์กรในชุมชน กลุ่มผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาคีเครือข่ายการพัฒนาที่เข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งมีความสามัคคี เอื้ออาทร อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และดำรงไว้ซึ่งคุณค่าของประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน/ท้องถิ่นหรือเอกลักษณ์ความเป็นไทยได้อย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบของประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีรายละเอียดดังนี้ ชุมชนในเทศบาลนครปากเกร็ดแต่ละชุมชนจะมีคณะกรรมการชุมชน จำนวน 9 คนที่เป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชนในการดำเนินงานประสานงานติดต่อระหว่างชุมชนและเทศบาลตามรูปแบบการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนดังนี้ คณะกรรมการชุมชนชุดหนึ่ง ประกอบด้วยประธานกรรมการชุมชน 1 คน และกรรมการชุมชนไม่เกิน 8 คน สอดคล้องกับแนวคิดของไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2524, หน้า 19 – 20) กล่าวว่า ชุมชนที่มีระบบปกครองต่างกันย่อมมีเสรีภาพ อิสระภาพแสดงออกต่างกันและย่อมส่งผลสะท้อนมาถึงวิถีชีวิตของบุคคล ที่อยู่ในชุมชนนั้น และความสัมพันธ์และปฏิบัติต่อกันกับองค์ประกอบอื่น ๆ ย่อมผิดแผกแตกต่างกันไป นอกจากนี้เสถียร เหลืองอร่าม (2549, หน้า 140) กล่าวถึงโครงสร้างของชุมชนว่า โครงสร้างของชุมชนประกอบด้วยบุคคล กลุ่มคน สถานภาพและบทบาท ระบบสังคม สถาบันทางสังคม และการแบ่งชนชั้นทางสังคม

2. อภิปรายผลเกี่ยวกับระดับการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ในภาพรวม พบว่า ระดับการเสริมสร้างความเข้มแข็งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สมาชิกในชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและชุมชนพร้อมที่จะแก้ไขปัญาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และประชาชนมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกิดการรับรู้และร่วมลงมือปฏิบัติ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น มีศักยภาพในการพึ่งตนเองและมีการเรียนรู้ ร่วมกันนำสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยสมาชิกในชุมชนมีการเรียนรู้และรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับการสร้าง ชุมชนเข้มแข็ง โดยการค้นหาศักยภาพ และการพัฒนาภูมิปัญญาของชุมชน การฟื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน การส่งเสริมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการเรียนรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนมาสร้างประโยชน์และที่สำคัญ คือ สร้างกระบวนการเรียนรู้ วิเคราะห์ปัญหา การทดลองปฏิบัติจริงจากฐานทรัพยากร ด้วยการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้แผนชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนรวมกลุ่ม และควรปรับวิธีคิด วิธีการทำงานของภาครัฐจากผู้สั่งการมาเป็นผู้สนับสนุน เมื่อวิเคราะห์การให้ความหมายของชุมชนเข้มแข็งพบว่าเน้นผลลัพธ์ที่สะท้อนถึงความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธณัฐ วรวัฒน์ (2562) พบว่าระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัจจัยด้านเครือข่ายองค์กรชุมชน ปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน และงานวิจัยของวิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณกร ทาเวอร์มย์ (2561) พบว่า หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบอำเภอกะฉังนทร์ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งใน ระดับเข้มแข็งมาก และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ได้แก่ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการชุมชน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม และปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ละสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิราภรณ์ สุรณะสกุล (2557) พบว่า ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม และบุคลากรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาในระดับสูงแต่ขาดความรู้และทักษะที่เพียงพอต่อการทำโครงการวิจัยและบริการวิชาการเพื่อพัฒนาชุมชน รวมทั้งความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในด้านการวิจัยและด้านการบริหารโครงการ ทำให้วิทยาลัยชุมชนไม่สามารถขยายผลการดำเนินงานในวงกว้างและดำเนินงานได้อย่างจำกัด

3. อภิปรายผลเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์เพื่อนำไปแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งประชาคม เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ได้ดังนี้

การสร้างความรัก ความสามัคคีและเกื้อหนุนกันของสมาชิกในชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของสนธยา พลศรี (2547) อธิบายว่า การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ และมีความสุข คือ การทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน มารวมตัวกันในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำบางอย่างด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะ การรวมตัวกันอาจจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจัดกระจายกันก็ได้ แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็นองค์กร (Community Organization) และมีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายย่อย ๆ ขึ้น

การส่งเสริมกระบวนการบริหารงานที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรหมธีระ พรหมสกลิต (2557, หน้า 6) ที่กล่าวว่าการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนั้นกระบวนการมีส่วนร่วมเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนวิเคราะห์ปัญหาไปจนถึงขั้นร่วมรับผลประโยชน์ จะต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของคนหรือสมาชิกที่เข้าร่วม ทั้งด้านความรู้ คุณธรรม ความเสียสละ ความเป็นผู้นำ

การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินในชุมชนสอดคล้องกับผลการวิจัยของสนธยา พลศรี (2547) พบว่า ชุมชนเข้มแข็งมีความมั่นใจในศักยภาพของชุมชนในการแก้ปัญหาของชุมชน รู้จักช่วยเหลือแบ่งปันกัน เสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม พึ่งพาอาศัยกันและกันได้ ในยามจำเป็น การส่งเสริมให้สมาชิกมีความมั่นคงในอาชีพและรายได้ในครัวเรือน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวุฒิชัย สายบุญจวง (2561) พบว่าความหมายของชุมชนเข้มแข็งในทัศนะของชาวชุมชน คือ การที่ชุมชนมีความกินดีอยู่ดี มีอิสรภาพในการจัดการทรัพยากรของชุมชน การไม่เป็นหนี้ การมีสิทธิเหนือชุมชน ไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของภายนอก และการมีความสามัคคี มีความไว้วางใจกันระหว่างคนในชุมชน สามารถร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาของชุมชน มีจิตสำนึกต่อกัน มีศีลธรรม มีความมั่นใจในศักยภาพของชุมชน ในการแก้ปัญหาของชุมชน รู้จัก ช่วยเหลือแบ่งปันกัน เสียสละ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม พึ่งพาอาศัยกันและกันได้ ในยามจำเป็น และงานของวิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรัมย์ (2561) พบว่า ควรมีนโยบายส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชน ไม่ว่าจะเป็น กลุ่มออมทรัพย์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ชุมชนการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผิดชอบ มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ชุมชนควรให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์ของชุมชนกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม ร่วมคิด ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการชุมชน

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ชุมชนควรพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชน ที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คนและมุ่งหวังการพัฒนาชุมชนยั่งยืน

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ชุมชนควรประเมินสถานการณ์ภายในชุมชน และสังคม รวมทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งภาคีการพัฒนา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่มีต่อชุมชน และการทำงานระหว่างพหุภาคี

2. ศึกษาโมเดลสมการโครงสร้างรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

3. ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหาวิกฤต

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธณัฐ วรวัฒน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีในจังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 9(2), 71-80.
- บางโพธิ์เหนือ หมู่ที่ 3 ตำบลบางโพธิ์เหนือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 8(1), 119 – 129.
- พรหมธีระ พรหมสถิต. (2557). บทบาทของธนาคารต้นไม้ต่อการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนกรณีศึกษา ธนาคารต้นไม้สาขาบางแดง ตำบลวังตะกอก อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิเชฐ ทังโต. (2557). “ยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย : กับบทบาทการดำเนินงานบูรณาการวัฒนธรรม”. วารสาร มจร.สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 3(3), 51-66.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2524). การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ; ไทยวัฒนาพานิช.
- วชิราภรณ์ สุระชนะสกุล. (2557). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยวิทยาลัยชุมชน. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต. 13(2), 91-112.

- วิสิทธิ์ ยิ้มแย้ม และอุษณากร ทาวะรมย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี .วารสาร วิชาการศิลปะ ศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. 11(1), 39-50.
- วุฒิชัย สายบุญจาง. (2561). ชุมชนเข้มแข็งในทัศนะของชาวชุมชน กรณีศึกษา บ้านปลายคลอง เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. วารสารศิลปศาสตร์ ประยุกต์. 11(1), 39=50.
- สนธยา พลศรี. (2547). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เสถียร เหลืองอร่าม. (2549). **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Creswell, J. W. (2007). **Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches** (2nd ed.). Sage Publications, Inc.